
TISKOVÁ ZPRÁVA
PROADIS – propojené adiktologické služby

NÁZEV

Ušetřit málo, ztratit hodně - tak pohlížejí na chystané státní škrty poskytovatelé protidrogových služeb a odborníci v oboru adiktologie

Datum uvolnění zprávy
15. 11. 2010, 9:00

TEXT

Poskytovatelé služeb a odborníci v oboru adiktologie adresovali vládě ČR po 18 letech v pořadí 2. memorandum, v němž vyjadřují své znepokojení nad plánovanými plošnými škrty pro rok 2011. Ty sice mohou krátkodobě státnímu rozpočtu ušetřit několik desítek miliónů korun, ale v důsledku snížení dostupnosti protidrogových služeb v době, kdy počet uživatelů drog a alkoholu v ČR roste, nás budou v nedaleké budoucnosti stát miliardy korun. Proto navrhují řadu systémových opatření, k účelnějšímu a efektivnějšímu využívání omezených finančních prostředků na protidrogovou politiku bez plošných škrťů.

Nestátní poskytovatelé služeb

Významnou část adiktologických služeb, tj. prevence užívání drog, minimalizace zdravotních a sociálních rizik, léčby a následné péče pro uživatele drog a jejich rodiny poskytují nestátní neziskové organizace (NNO). Jde o zdravotnické a/nebo sociální služby definované zákony č. 379/2005 Sb.¹ respektive č. 108/2006 Sb.², které chrání společnost i jednotlivce před nepříznivými důsledky užívání drog.

V roce 2009 poskytlo podle Národního monitorovacího střediska pro drogy a drogové závislosti 130 zařízení NNO služby prevence 10.129 rodičům a pedagogům a 83.844 žákům škol, poradenské služby 9.310 neuživatelům drog – zejména rodinám klientů a 35.177 uživatelům drog. Celkové náklady na tyto služby činily cca 314 mil. Kč, na jejichž financování se podílely orgány veřejné správy, soukromí donoři i sami poskytovatelé služeb z výnosů svých aktivit (např. platby od klientů). Náklady na jednoho klienta tak v r. 2009 činily cca 2.273 Kč.

NNO poskytují veřejně prospěšné služby, které – protože je nikdo jiný neměl zájem poskytovat - postupně vybudovaly na základě poptávky státu, vyplývající z vládních koncepcí, aktualizovaných od r. 1993. Přestože si vláda v Národní strategii protidrogové politiky 2005–2009 uložila úkol zefektivnit systém financování služeb, nestalo se. V důsledku jsou stále financovány zastaralým jednorocním systémem dotací, vytvořeném v 90. letech 20. století. Podle něj nemají nestátní poskytovatelé služeb na získání finančních prostředků právní nárok, ani když poskytují zákony definované, standardní a profesionální služby, jejichž dostupnost se stát zavázal zajistit.

Nejsme perpetuum mobile

Josef Radimecký, ředitel o.s. PROADIS, které sdružuje šest poskytovatelů adiktologických služeb v sedmi krajích ČR³ a jež iniciovalo vznik memoranda, k avizovanému plošnému krácení mj. uvedl: „*Vybudovaný systém služeb není perpetuum mobile. Nemůže pracovat bez finančních*

¹ Zákon o ochraně před škodami, působenými užíváním alkoholu, tabákových výrobků a jinými návykovými látkami.

² Zákon o sociálních službách.

³ Jde o občanská sdružení Advaita (Liberecký kraj), Laxus (Královehradecký a Pardubický kraj) Prev-centrum (hl.m. Praha), Prevent (Jihočeský kraj), Semiramis (Středočeský kraj) a WHITE LIGHT I. (Ústecký kraj).

prostředků, jež jsou nám od r. 2006, dávno před ekonomickou krizí, stále více kráceny. A podle návrhu státního rozpočtu pro rok 2011 nás čeká další plošné krácení“.

Pro ilustraci, státní orgány poskytly v r. 1999 na financování protidrogových služeb 204,7 mil. Kč, letos již jen asi 194,5 mil. Kč. Ale od roku 1999 vzrostly počty klientů i provozní náklady a vznikla řada nových, chybějících služeb. Ty vznikaly na základě poptávky státu, což ale nezohledňovaly rozpočty příslušných státních orgánů – Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP), ministerstev zdravotnictví (MZ), či školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). Rozpočet RVKPP na financování služeb klesl ze 150 mil. Kč v r. 1999 na 82 mil. Kč v r. 2010, rozpočet MZ ze 70,5 mil. Kč v r. 1996 na 9,6 mil. Kč v r. 2010. Jen resort práce a sociálních věcí (MPSV) svůj podíl financování sociálních služeb pro uživatele drog zvyšoval z 35 mil. Kč v r. 2002 na 83,7 mil. Kč v r. 2010. Zarážející je hlavně politika MZ, odpovědného za ochranu zdraví občanů ČR, jež se odpovědnosti za financování služeb definovaných v zák. č. 379/2005 Sb., stále více zřídá.

Nejsme tak bohatí, abychom si mohli dovolit šetřit na všem stejně

Radimecký dále uvedl: „*Prozíravé vlády v období ekonomické krize posilují sociální síť. Lidé se v takových dobách chovají rizikověji a mj. i více užívají návykové látky*“. To potvrzují i informace Národního monitorovacího střediska, které minulý týden uvedlo, že se situace v ČR zhoršila. Mezi lety 2007 a 2009 došlo k nárůstu léta stabilního počtu problémových (hlavně injekčních) uživatelů drog z 31 na 37 tis. (tj. o 20 %), dalších 550 tis. Čechů má problémy s alkoholem.

Protidrogová politika je sektorově malá, ale svými dopady významná oblast. Veřejná správa, soukromí donoři a samy NNO vloni vydaly na služby prevence a léčby asi 314 mil. Kč, z nichž chce vláda pro příští rok cca 10 % ušetřit. To státní rozpočet nezachrání, ale existenci systému již dnes podfinancovaných služeb to ohrozí⁴. Přitom uživatelé drog, kteří jsou na ulici, se podílejí na cca 70 tis. (20 %) ze všech zjištěných trestných činů ročně, nejčastěji krádeží z automobilů či obchodů. Jeden problémový uživatel spotřebuje denně asi 1 g heroinu/pervitinu za 1.000 Kč. Na to mnozí nakradou zboží nejméně za 3.000 Kč, jež prodají pod rukou, za oněch 1.000 Kč. Pokud je dnes problémových uživatelů drog 37 tis., a jen pětina z nich páchá trestnou činnost, denně připraví společnost o 22 mil. Kč, za rok asi o 8 mld. Kč.

Uživatelé drog v pobytové léčbě stojí společnost asi 800 Kč, což je zhruba stejně, jako ve vězení, kde se ale málokdo změní k lepšímu a cca čtyřikrát méně, než na ulici. V to nepočítáme úspory společnosti, když začne uživatel po léčbě pracovat, platit daně a své dluhy. Prevence, ambulantní nebo substituční léčba jsou ještě levnější, než léčba pobytová, ale nehodí se pro každého. Chce-li vláda smysluplně šetřit z veřejných rozpočtů, levnější je posílat závislé uživatele drog do léčby, než do vězení.

Plošné krácení není jediná možná politika

Jsme znepokojeni tím, že vláda, jež slibuje odpovědné reformy s cílem zlepšit ekonomickou situaci naší země, pokračuje v politice minulých vlád a plošně snižuje výdaje včetně těch na financování služeb, které pomáhají nejen uživatelům drog, ale i jejich nešťastným rodinám a chrání zdraví společnosti a našich dětí. To ohrožuje dostupnost služeb, které prokázaly svoji efektivitu pro lidi, kteří je potřebují, a zvyšuje náklady, které naše společnost bude muset v konečném důsledku za snížení dostupnosti a kapacity služeb zaplatit, ať už v podobě nákladů spojených s majetkovou trestnou činností či výdajů na léčbu či sociální dávky pro uživatele drog.

Spíše než plošné škrty, přinese úspory ve financování služeb koordinovaný a jednotný postup všech článků veřejné správy – státních institucí, samospráv krajů a měst - které spolu často rivalizují a nejsou ochotné se dohodnout. Proto je současný postup při financování protidrogových služeb roztržštěný a dochází k únikům finančních prostředků z již tak omezených zdrojů na nekvalitní a/nebo neefektivní aktivity. Protože vláda má zřízen poradní a koordinační orgán pro otázky protidrogové politiky – Radu vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP) - žádáme, aby RVKPP protidrogovou politiku opravdu koordinovala a ve spolupráci s dalšími zainteresovanými subjekty vybudovala skutečně funkční systém. *“Prvním a pro letošní rok*

⁴ V minulosti již díky nestabilní dotační politice zanikly 4 programy pobytové léčby pro uživatele drog – pobytová oddělení pro mladistvé Locus-L v Liberci a nezletilé uživatele drog Agapé u Opavy, terapeutické komunity Helianna v Mukařově u Mnichova Hradiště a Medvědí Kámen u Domažlic, 4 kontaktní a poradenská centra – v Havlíčkově Brodě, Pelhřimově, Českém Krumlově a Jindřichově Hradci a řada programů primární prevence užívání drog.

nejvýznamnějším požadavkem obsaženým v Memorandu je navrátit do rozpočtu RVKPP část z postupně ubíraných peněz ve výši 50 mil. Kč. Protože naše služby ušetří společnosti nejméně 6 korun za každou 1 korunu vloženou do našich programů, nabízíme vládě dobrý obchod – díky tomuto kroku v budoucnu na výdajích spojených s užíváním drog ušetří na výdajích z veřejné pokladny nejméně 250 milionů", dodal na závěr Radimecký. Další, více času vyžadující konkrétní kroky, jak zefektivnit systém koordinace a financování protidrogové politiky, jsou uvedeny v závěrečné části Memoranda adresovaného vládě ČR.

Memorandum sepsalo šest nestátních poskytovatelů služeb prevence a léčby uživatelů návykových látek sdružených v občanském sdružení PROADIS (propojené adiktologické služby), kteří pracují v sedmi krajích ČR. Vzniklo v reakci na současný alarmující vývoj v koordinaci a financování adiktologických služeb ze strany ústředních orgánů státní správy – zejména Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP) a Ministerstva zdravotnictví ČR (MZ).

Signatáři memoranda jsou Společnost pro návykové nemoci České lékařské společnosti J. E. Purkyně, Asociace nestátních organizací poskytujících adiktologické a sociální služby pro osoby ohrožené závislostním chováním a Česká asociace adiktologů.

S případnými dotazy se můžete obrátit na: PhDr. Josefa Radimeckého, Ph.D., MSc. (o.s. WHITE LIGHT I., Ústecký kraj), ředitele PROADIS, mail radimecky@adiktologie.cz, telefon +420 724 240 778, Mgr. Ondřeje Počarovského (o.s. Prev-centrum, hl.m. Praha), statutárního zástupce o.s. PROADIS mail Ondrej.Pocarovsky@prevcentrum.cz, tel +420 775 161 138, MUDr. Davida Adamečka (o.s. Advaita, Liberecký kraj), mail adamecek@advaitaliberec.cz, tel +420 723 464 374, Michala Němce (o.s. Prevent, Jihočeský kraj), mail nemec@os-prevent.cz, tel +420 602 716 904, Miroslava Zavadila (o.s. Semiramis, Středočeský kraj), mail zavadil@os-semiramis.cz, tel +420 606 365 338, Mgr. Ing. Jiřího Staníčka (o.s. Laxus, Královehradecký a Pardubický kraj), mail stanicek@laxus.cz, tel +420 777 033 601.